

**ДЕКАНУ И ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

На основу одлуке 1786/1 Изборног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду од 3. јула 2023. године, изабрани смо у Комисију за избор кандидата који су се јавили на конкурс објављен 2. августа 2023. у листу *Послови*, бр. 1051-1052, за избор ванредног професора за ужу научну област Општа књижевност, предмет Историја опште књижевности 5, на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

ИЗВЕШТАЈ

На конкурс се пријавио један кандидат, **др Вук Петровић**, доцент на Катедри за општу књижевност и теорију књижевности Филолошког факултета Универзитета у Београду. Кандидат је, уз пријаву за конкурс, приложио одговарајуће дипломе, библиографију, радове, потврде и сву неопходну документацију. Навео је и биографске податке.

БИОГРАФИЈА ДР ВУКА ПЕТРОВИЋА

Рођен је 14. децембра 1988. године у Београду. Основну школу окончао је у Београду 2003. године као носилац Вукове дипломе. Земунску гимназију завршио је 2007. године. Током похађања гимназије два пута је добио награду „Борислав Пекић“ за најбољи есеј: 2006. за рад „Има ли код Кафке идентитета?“, а 2007. за оглед под насловом „Демонско у уметности код И. Андрића и Т. Мана“. Основне студије на Филолошком факултету Универзитета у Београду, на Групи за Општу књижевност и теорију књижевности, завршио је 2011. године с просечном оценом 9, 67. Исте године уписао је мастер студије на Филолошком факултету и завршио

их с просечном оценом 10. Године 2012. одбранио је мастер рад под насловом „Принципи хумора у Кафкиним приповеткама“, за који му је 2013. године додељена награда „Данило Киш“, за најбољи дипломски (мастер) рад. Докторске студије (модул књижевност) на Филолошком факултету завршио је с просечном оценом 10 у предвиђеном року. Докторску тезу под називом „Немачка романтична мисао о песничкој симболичности и њено естетско испуњење у Гетеовом *Фаусту*“ одбранио је 2017. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Из дисертације је проистекла његова научна монографија под насловом: *Шарени одсјај – немачка романтична поетика симбола и Гетеов ‘Фауст’*, објављена 2018. године у издању Филолошког факултета.

Школске године 2012/2013 био је ангажован као сарадник у настави на Катедри за општу књижевност и теорију књижевности. У том периоду, током мастер студија и под менторством проф. др Миодрага Ломе, бавио се прикупљањем и сређивањем грађе у вези са историјатом обновљене Катедре за општу књижевност и теорију књижевности. Из тог истраживања је проистекао његов прилог за монографију о Филолошком факултету под насловом „Обновљена Катедра за општу књижевност и теорију књижевности Универзитета у Београду и њено шездесетогодишње трајање кроз наставничке и сарадничке личности“. Од зимског семестра 2013. ради на матичној Катедри, прво као асистент, а од 2019. године у звању доцента за ужу научну област Општа књижевност, предмет Историја опште књижевности.

Као стипендиста Гете института боравио је током августа 2013. године на интензивном усавршавању немачког језика у Фрајбургу (Немачка). Од 2013. године редовно учествује на међународном пројекту Andrić-Initiative под руководством проф. др емеритуса Бранка Тошовића. Учествовао је на међународним и националним научним скуповима. Године 2022. објавио је монографију – *Поетика хумора код Кафке* (издавачи Задужбина Андрејевић и Филолошки факултет у Београду). Кандидат редовно објављује научне радове у часописима међународног и националног значаја, као и у тематским зборницима и зборницима са научних скупова.

У Зборнику радова у част професора др Александра Илића – *Теорија и*

интерпретација (Филолошки факултет, Досије студио, Београд, 2021) уредио је тематску целину „Александар Илић“. Рецензент је научне монографије Катарине Пантовић, *Актуелна читања Кафкиног дела*, Службени гласник, Београд, 2023, као и више уџбеника и научних радова.

Учествовао је у телевизијској емисији посвећеној књижевности и култури *Час анатомије* с проф. др Павлом Миленковићем на тему: „Ко је оклеветао Јозефа К.?“, РТС 2, 5. маја 2023, затим на округлом столу у организацији Института за филозофију и друштвену теорију на тему: „Шта је још преостало од *Bildung*-а?“, 2021, на књижевној трибини Српског књижевног друштва на тему „Подсећање: 30 година без Киша“, 2019. године. Представио је збирку песама Александра Мартинесића *Зрак из бездана*, 2022, и историјски роман Ненада Н. Стефановића *Апис и Александар*, 2022.

НАСТАВНИ И ПЕДАГОШКИ РАД ДР ВУКА ПЕТРОВИЋА

Током рада на Катедри кандидат је држао вежбања из обавезних предмета Практикум 1 (библијска и старогрчка књижевност) и Практикум 5 (немачки, енглески и руски романтизам). У школској 2022/23 изводио је наставу и вежбања из обавезних предмета: Практикум 2 (хеленистичка, римска и средњовековна књижевност), Историја опште књижевности 5 (књижевности европског романтизма), Теорије књижевности немачког преромантизма и романтизма, Практикум 6 (књижевности европског реализма). Из изборних предмета држао је наставу из предмета: Гетеов *Фауст* и романтизам, Гетеов *Вилхелм Мајстер* и романтизам и Проза Франца Кафке.

У студентским анкетама током целокупног претходног изборног периода педагошки рад др Вука Петровића оцењен је са оценом 4.86. Био је члан комисија за одбрану шест дипломских (мастер) радова, као и члан две комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације.

ЧЛАН КОМИСИЈА ЗА ОДБРАНУ МАСТЕР РАДА

1. Милан Ристић, „Новалисово поимање историје у есеју *Хришћанство или Европа*“, 2019;
2. Маша Томановић, „Датост, поетизација и значење: једно стилистичко читање *Госпође Даловеј* Вирциније Вулф“, 2019;
3. Стефан Пипер, „Врт зумбула: стил и структура *Пусте земље* Т. С. Елиота“, 2019;
4. Ђорђе Милинковић, „Сибила у лампи – херменеутичка обзорја Апулејевих *Метаморфоза*“, 2020;
5. Дарко Топаловић, „Љепота уништења – компаративно читање Платонових дијалога и романа Јукија Мишима *Златни павиљон*“, 2021;
6. Milica Војић, „Die epische Distanz in der Dramatik von Bertold Brecht“, 2021.

ЧЛАН КОМИСИЈА ЗА ОЦЕНУ НАУЧНЕ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ
ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Јелена Тодоровић Васић, „Хуманитет у драмама о Ифигенији (Еурипид, Ј. В. Гете, Велимир Лукић)“, Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу, 2021;
2. Вишња Печенчић, „Новинарство и књижевност у Дикенсовом стваралаштву од 1833. до 1846. године“, Филолошки факултет у Београду, 2022.

УЧЕШЋА НА КОНФЕРЕНЦИЈАМА И НАУЧНИМ СКУПОВИМА

1. Културе, речи, религије, Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2019. Тема: „Парабола, симбол, хумор: три поетска израза о божанском (*Стари завет*, Гете, Кафка)“, приложена потврда.
2. Хладноће и зиме Ива Андрића и руских нобеловаца: Нобеловске крипоетике, Andrić-Initiative: Иво Андрић у европском контексту (2007–), Karl-Franzens Universität Graz, 2019. Москва: Тема: „Смисаодавна форма поетског оквира у *Проклетој авлији*“, приложена потврда.
3. Андрићева приповијетка, Институт за славистику Универзитета у Грацу, 2021. Тема: „Дикција у *Мосту на Жени*“, приложена потврда.

4. Андрићева поезија, Институт за славистику Универзитета у Грацу, 2022, Сокобања. Тема: „Елегијски експресионизам у Андрићевом делу *Ex Ponto*“; приложена потврда.
5. Лингвистичка, приповједачка и преводна проблематика у епском опусу Петера Хандкеа, Филолошки факултет Универзитета у Бањој Луци (одржана је онлајн), 2021. Тема: „Семиотички хаос света у Хандкеовом *Голмановом страху од пенала*“.
6. Научни скуп – округли сто: Преводи поезије Васка Попе у светској књижевности, САНУ, 2022. Тема: „Језик света: о Дедечијусовом преводу Попине поезије“; приложена потврда.

УРЕЂИВАЧКА ДЕЛАТНОСТ

Члан уређивачког одбора Зборника радова. Уређивање тематске целине „Александар Илић“, у: *Теорија и интерпретација – Зборник радова у част професора др Александра Илића*, Филолошки факултет, Досије студио, Београд, 2021. **M49** (приложена потврда)

РЕЦЕНЗЕНТСКА ДЕЛАТНОСТ

Монографије:

Катарина Пантовић, *Актуелна читања Кафкиног дела*, Службени гласник, Београд, 2023;

Појединачни радови:

Језици и културе у времену и простору – тематски зборник, VIII/1 и VIII/2, Филозофски факултет у Новом Саду, 2019.

Теорија и интерпретација – Зборник радова у част професора др Александра Илића, Филолошки факултет, Досије студио, Београд, 2021.

Критика – часопис за филозофију и теорију друштва, Институт за филозофију и друштвену теорију, бр. 2/2021.

Језик, књижевност, алтернативе / Language, Literature, Alternatives, Мишић Илић, Биљана, Лопичић, Весна (ур.), Филозофски факултет у Нишу, 2022.

Приложене су потврде за све наведене рецензентске активности.

УЧЕШЋЕ У НАСТАВНИМ АКТИВНОСТИМА ВАН СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА И У

АКТИВНОСТИМА ПОПУЛАРИЗАЦИЈЕ НАУКЕ

Учешће на трибини Српског књижевног друштва; тема – „Подсећање: 30 година без Киша“, 2019; приложена потврда.

Учешће на округлом столу Института за филозофију и друштвену теорију; тема: „Шта је још преостало од *Bildung*-а?“, 2021; <https://www.youtube.com/watch?v=ZN-AdqJ42w4>; приложена потврда.

Представљање књиге Александра Мартинесића *Зрак из бездана*, 2022; приложена потврда.

Представљање књиге Ненада Н. Стефановића *Апис и Александар*, 2022; <https://www.youtube.com/watch?v=L5K8cLprcYg>; приложена потврда.

Учешће у ТВ емисији *Час анатомије* с проф. др Павлом Миленковићем; тема: „Ко је оклеветао Јозефа К.?“, РТС 2, 5. мај 2023; <https://www.youtube.com/watch?v=njdqzK1tun4&t=5s>.

БИБЛИОГРАФИЈА ДР ВУКА ПЕТРОВИЋА

(након избора у звање доцента 29. 1. 2019.)

МОНОГРАФИЈА:

1. *Поетика хумора код Кафке*, 2 тома, Задужбина Андрејевић и Филолошки факултет, Београд, 2022. [ISBN - 978-86-525-0416-9; 978-86-525-0406-0; ISBN - 978-86-525-0417-6; 978-86-525-0406-0; УДК: 821.112.2(436).09 Кафка Ф.; COBISS.SR-ID: 59905801; 59907593] **M42**

НАУЧНИ РАДОВИ У РАНГИРАНИМ ЧАСОПИСИМА И ЗБОРНИЦИМА:

2. „Шарени одсјај Гетеовог *Фауста*“, *People Say, Journal of Literature and Culture (Људи говоре – часопис за књижевност и културу)*, Toronto, књ. 18, бр. 33/34, 2018,¹ стр. 72–95. [ISSN - 1918-0829] **M23** (листа Универзитета)

¹ Рад није био део пријаве на конкурс за избор у звање доцента, нити је био део извештаја Комисије за тај избор.

3. „Скица историје поетских модуса“, *Folia linguistica et litteraria*, Институт за језик и књижевност, Филолошки факултет Никшић, бр. 25, 2018,² стр. 49–86. [ISSN 2337-0955; УДК: 81'42 82.03; COBISS.CG-ID: 8486669] **M23** (ERIH PLUS; Web of Science)
4. „Симболика светлости у роману *На Дрини ћуприја*“, у: *Andrićeva Sunčana strana, Andrićs Sonnenseite*, Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität; Banja Luka: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske; Beograd: Svet knjige, Nmlibris, 2019, стр. 553–575. [ISBN - 978-3-9504299-5-4; 978-86-7396-717-2; 978-99976-27-35-3; УДК: 821.163.41-31.09 Andrić I.; COBISS.SR-ID: 29907209] **M33**
5. „Округли сто“, у: *Andrićeva Sunčana strana, Andrićs Sonnenseite*, Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität; Banja Luka: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske; Beograd: Svet knjige, Nmlibris, 2019, стр. 821–822. [978-3-9504299-5-4; 978-86-7396-717-2; 978-99976-27-35-3; УДК: 821.163.41-31.09 Andrić I.; COBISS.SR-ID: 30441737] **M35**
6. „Подземни хумор Гогољевих *Мртвих душа*“, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, Нови Сад, бр. 68/1, 2020, стр. 51–73. [ISSN - 0543-1220; УДК: 821.161.1.09-31 Гогољ Н. В. 82.01; COBISS.SR-ID: 20775433] **M24**
7. „Смисаодавна форма поетског оквира у *Проклетој авлији*“, у: *Kriopoetika Iva Andrića i ruskih nobelovaca, Die Kryopoetik von Ivo Andrić und russischen Nobelpreisträgern*, Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität; Banja Luka: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske; Beograd: Svet knjige, Nmlibris, 2020, стр. 435–456. [ISBN - 978-3-9504299-8-5; 978-99976-27-45-2; 978-86-7396-780-6; УДК: 821.163.41-31.09 Andrić I.; COBISS.SR-ID: 40361737] **M33**
8. „Приказана стварност у реалистичкој књижевности“ (Kornelije Kvas: *The Boundaries of Realism*, Lexington Books, The Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc, tranl. Novica Petrović, 2019), у: *Kriopoetika Iva Andrića i ruskih nobelovaca, Die Kryopoetik von Ivo Andrić und russischen Nobelpreisträgern*, Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität; Banja Luka: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske; Beograd:

² Исто.

- Svet knjige, Nmlibris, 2020, стр. 779–784. [ISBN - 978-3-9504299-8-5; 978-99976-27-45-2; 978-86-7396-780-6; COBISS.SR-ID: 130430209] **M33**
9. „Политика чехословачке авангардне поезије“, у: *Теорија и интерпретација – Зборник радова у част професора др Александра Илића*, Филолошки факултет, Досије студио, Београд, 2021 стр. 201–218. [ISBN - 978-86-6047-376-1; 978-86-6153-666-3; УДК: 82; COBISS.SR-ID: 78595593] **M45**
10. „Поетски језик и смисао у *Мосту на Жену*“, у: *Andrićeva pripovijetka / Andrićs Erzählung*, Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität, Banja Luka: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske; Beograd: Svet knjige, Nmlibris, Sokobanja: Narodna biblioteka „Stevan Sremac“, 2022, стр. 383–399. [ISBN - 978-3-9504299-9-2; 978-86-7396-853-7; 978-86-82623-45-8; 978-99976-27-65-0; УДК: 821.163.41.09-34:81'37Andrić I.; COBISS.SR-ID: 106999561] **M33**
11. „Семиотички хаос света у Хандкеовом *Голмановом страху од пенала*“, у: *О поетици међупростора и међувремена, Германистичко-славистички сусрети поводом додјеле Нобелове награде Петеру Хандкеу*, уредиле Анђелка Крстановић и Андреја Марић, Филолошки факултет Универзитета у Бањој Луци, 2022, стр. 164–183. [ISBN -978-99955-58-83-3; УДК: 821.112.2(436).09-31 Хандке П; COBISS.RS-ID: 137160705] **M63**
12. „(Не)земаљски смисао лека код Кафке (Сеоски лекар)“, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, Нови Сад, бр. 70/2, 2022, стр. 409–424. [ISSN - 0543-1220; УДК: 821.112.2(436)-32.09 Kafka F.; COBISS.SR-ID: 110803465] **M23**

Рад предат у штампу и најављен за објављивање (приложена потврда):

„Парабола, симбол, хумор: три поетска израза о божанском (*Стари завет*, Гете, Кафка)“, зборник радова са научног скупа *Културе, речи, религије*, Библиотека „Радоје Домановић“, Топола.

ПОГОВОРИ

1. „Зрак из бездана: рађање живота из смрти“, у: Александар Мартинесић, *Зрак из бездана*, Београд, Нова поетика, 2021, стр. 45–50. [ISBN - 978-86-6317-300-2; COBISS.SR-ID: 42232841]
2. „Neli Zaks: поезија смрти и сећања“, у: Neli Zaks, *Tragač*, prev. Zvonimir Kostić Palanski, Darma books, Београд, 2022, стр. 255–268. [ISBN - 978-86-81296-24-0; УДК: 821.112.2-31; COBISS.SR-ID: 107020041]

ПРЕГЛЕД И ОЦЕНА НАСТАВНО-ПЕДАГОШКОГ И НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА ДР ВУКА ПЕТРОВИЋА

После избора у звање доцента 29. 1. 2019. године, др Вук Петровић објавио је монографију *Поетика хумора код Кафке*, те низ радова из области опште књижевности. Учествовао је на више међународних и домаћих научних скупова, као и у међународном пројекту. У наставку реферата представимо његову монографију и једанаест научних радова.

Монографска публикација

Монографија *Поетика хумора код Кафке* анализира хумор као доминантни поетски принцип Кафкиног стваралаштва. Дело Франца Кафке посматра се као једно од најбољих остварења хуморног принципа у светској књижевности, при чему су као најзначајнији претходници издвојени Аристофан и Гогољ. Аутор се Кафкиним хумором као темом бавио још у мастер раду, докторску тезу и прву монографију посветио је немачкој романтичарској поетици симбола као једном од доминантних уметничких принципа, а хумор као принцип поетске фигурације разрадио је у чланку „Скица историје поетских модуса“, чија је проширена и дорађена верзија и постала уводно поглавље у студији о Кафки.

Студија се састоји из два дела, поетичког и херменеутичког. У уводном, поетичком делу утврђује се разлика између прозе, коју дефинише мимеза, и поетских текстура, које су одређене помоћу појма фигурације, схваћене као слагање чулних и духовних равни и преламање емпиријске реалности из призме идеалне норме. Принципи поетске фигурације обрађени су кроз параболу, симбол,

тј. параболничку и симболичку фигурацију патоса, као и кроз иронију, да би се аутор затим задржао на хумору. Поменуће категорије Петровић не испитује само теоријски, већ их коментарише и кроз историју опште књижевности и, нарочито, историју родова и форми, и то од библијске и класичне антике, преко италијанске и шпанске ренесансе, немачког романтизма, руске класичне књижевности до европског модернизма. На пример, патос се изводи како из библијске параболе тако и из класичног мита. Иронија се сагледава кроз традицију класичне трагедије, али такође и старе комедије, с обзиром на категорију парабазе. Пародија као подврста хуморне фигурације која изражава отклон од старе узвишености патоса – прати се од Аристофана, преко Сервантеса, затим Гогоља, до Булгакова и Т. Мана. Хумор као поетичку категорију аутор развија с обзиром на наслеђе идеалистичког мишљења од Платона до немачког идеализма. Петровић се нарочито усредсређује на мисли о комици, смеху, хумору код Шилера, Хегела, Новалиса, Жана Паула и Золгера, што је оправдано потоњим тумачењем Кафкиног дела кроз лексичке и идејне аналогije тог текста према традицији немачког идеализма.

Хумор је схваћен као фигурација поетског света у ком је људска реалност мотивисана кроз одсутност апсолутног идеала из ње. Хумор је уопштено објашњен као поетски принцип „чија је смисаона норма идеал, а суштина – мера људског и земаљског одступања од идеалне норме“ (37), те као свесни уметнички несклад између материјалне реалности и метафизичког идеала, а за основ је узета етимологија латинског појма који се односио на дисхармонију телесних течности у човеку. Кафкијански хумор аутор изводи из наслеђа јудаистичке параболе и из симболичког идеализма у традицији немачког романтизма.

Хумор код Кафке задржава апсолутну духовну форму параболе, што значи да је људски свет метафизички фигурисан, али је попуњава садржином као одступањем од идеала, чије одсуство наглашава меру човекове маленкости у односу на апсолутну норму. Док романтични симболизам идеализује реалност као одраз апсолутног и изражава поверење у сигурност релације између физичког и метафизичког, Кафка чува и оострани и оноострани домен, прекидајући везу међу њима. Стога аутор одређује кафкијански свет помоћу синтагме *трансцендентални јаз*, под чиме се мисли на то да уметност и људски живот више не могу освојити

апсолутни смисао.

Херменеутички део монографије анализира конкретизацију хуморног принципа фигурације у Кафкиним причама и романима. Утврђује се духовноисторијски и књижевноисторијски фон у односу на који се врши Кафкина хуморна модификација, а то су примарно традиција библијске параболе и немачког романтичног симболизма. Кафкин хумор у начелу је схваћен као одступање од библијског идеала који је парабололизован као присуство и извесност, те од романтичног поверења у људски свет као одјек апсолутног и мост ка спиритуалном идеалу.

У том смислу је репрезентативно поглавље „Кафкина хуморна фигурација параболе“, које најпре прати историјат јудаистичких изражајних форми параболе и мидраша и одређује их као интрапоетску, према томе трансценденталну егзегезу оне категорије која ће бити у средишту Кафкиног опуса, а то је трансцендентност закона као норма за човека. Затим Петровић коментарише немачку романтичарску модификацију и симболизацију параболе, па потом прелази на тумачење Кафкине трансценденталне параболе о параболу (реч је о тексту „О параболома“). Поред текста „О параболома“, у поглављу се још анализирају Кафкине приче „Градски грб“ и „При градњи кинеског зида“ као пародије параболе и мидраша.

Историјска дубина ауторовог захвата условљена је његовом полазном претпоставком да је један од носећих проблема у Кафкином тексту језик, који је изгубио моћ посредовања изворне, идеалне вредности и за који је непрестано потребан превод. Како то кандидат лепо примећује, „кафкијански језик је, наиме, изгубио космопоијетичку моћ, али је задржао космопоијетички оквир“ (64). Зато се Кафкино дело усмерава ка старозаветном изворишту на плану форме (параболе) и значења (закон), али се ка њему не пробија због низа повесних посредништава (од језика немачког идеализма, јидиша, преко јеврејског језика *Мишне* као коментара на Мојсијев закон, арамејског, све до старојеврејског, који се и са своје стране трансцендентално представља као превод, тј. фигурација божанског Логоса на људском језику).

У средишњем поглављу о *Замку* постулира се хтонска суштина хумора као удаљеност људске свести од највишег смисла. Петровић тумачи *Замак* као поетски

поредак који је уобличен фантазијски и одступа од емпирије, логичности и каузалности, што је, између осталог, доказано на примеру хронотопа. Форма недокончености инхерентна је значењу овог Кафкиног текста јер одражава повест земљомера као безнадежност човековог окретања од понуђеног идеалног значења (које, аналогно свом имену, нуди секретар, тј. уводителј у тајну Биргел), при чему је читав земљомеров живот усмерен на потрагу за смислом као идеалом који ће надрасти реалије и који је човековој егзистенцији несразмеран, што је подржано фигуралном аналогијом између земљомеровог случаја и ситуације Амалијине породице. Петровић нарочиту пажњу поклања етимологијама како би указао на Кафкин уметнички циљ да идеалним значењем надогради конвенционално. Пример је категорија *решења*, које, поред бирократског, има значење опроштаја. Таква употреба наведене речи последица је „формалистичког заробљавања метафизичког смисла у ефемерности“ (212). Роман *Замак* Вук Петровић вреднује као уметнички најсавршеније Кафкино дело и као једно од најбољих књижевних остварења двадесетог века, текст у коме је хуморни принцип доведен до свог савршенства.

Следеће поглавље посвећено је *Процесу* и сагледава хумор као људску реалност која је изопштена од апсолутног закона као норме, за шта је казна смрт. Кандидат тумачи *Процес* као хуморизацију параболе у чијем се смисаоном средишту налази апсолутност закона. Парабола је хуморизована као човекова неспособност да спозна људски смисао властитог постојања, као хтонско слепило за закон хуманог бића. Он ово Кафкино дело интерпретира као специфичан хуморни несклад поетског са прозним регистром: поетски регистар за извориште има закон, претвара човеков живот у граничну ситуацију (хапшење) и тражи од човека духовно буђење и трагички искорак ка патосу, а прозаичност потиче од успаване свести протагонисте, који не разуме или одбија да прихвати трансматеријалну суштину процеса покренутог против њега. Поредиши Кафкин *процес* са Камијевим *Странцем*, Петровић уочава како је камијевски суд апсурдан, јер суди животу не разматрајући релевантне чињенице, док „кафкијански суд осветљава апсурдну срж човековог живота, јер јединка не увиђа да суд осуђује живот као такав (с обзиром на шта сваки факт постаје ирелевантан)“ (244). Јунак *Процеса* настоји да свој случај реши као административни предмет пред

земаљским судом и не разуме да је предмет оптужбе људски живот као вредност и да за њега није надлежан материјални суд, већ трансцендентни закон, а да је Јозефова кривица – кривица непознавања закона, која се не може излечити под оковима прозног и редовног суда, већ само слободом за гранично иступање ка закону.

Као језгро приче анализирана је парабола о сељаку пред вратима закона, као и потоња мидрашка егзегеза саме параболе. У њој је закон фигурисан као идеал истине кроз који се хуморно прелама мера људског незнања, одступања, грешења, кривице. Закон није материјализован, већ је код Кафке, према аналогiji како са *Старим заветом* тако и са Кантовом етиком, означен као форма дужности да се оствари слобода. Пошто се К. огрешо о овакав закон, смртна казна образлаже се као казна за човеково безакоње и изневеравање сопствене људске есенције, али и као пружање прилике кривцу да, „упркос томе што није живео људски достојно, умре као човек“ (326).

Претпоследње поглавље говори о Кафкиној хуморизацији метафизичких појмова који су меродавни за људски живот, при чему се пажња посвећује категоријама хумане жртве, спасења и уметности. У жижи се налазе приче „Ловац Грахус“, која се анализира као пародија есхатолошког мита о удесу појединца којем је ускраћено спасење, затим „Укрштање“, с обзиром на усуд гротескног створа који вапи за смрћу као избављењем, које му је такође ускраћено, те приповетка „У кажњеничкој колонији“, која се тумачи као фигурално стапање натуралистичке прозе и поетске симболике. У овој причи хумор твори несклад између натуралистичког унакажавања тела и тежње да се смртном казном изазове преображење душе и спасење.

Последње поглавље разматра тему уметности код Кафке и разрађује темељну тезу студије да кафкијански ликови жуде за највишом формом живота, али да је човек код Кафке осуђен на јаз између живота и смисла. Петровић укратко анализира приче „Први јад“ и „Певачица Јозефина“, а затим се детаљно задржава на „Уметнику у гладовању“. Кафкини ликови жуде да путем уметности трансцендирају физичку егзистенцијалност, али пропадају и на плану уметности и на пољу живота. Романтична апотеоза уметности код Кафке је хуморно

рефигурисана као жудња за сфером апсолутне духовности, која се не испуњава јер је човек изгубио везу са идеалом, а његова уметност се затвара у натурализам уместо да симболички премости онострану удаљеност од духовне равни. Пример је управо уметност гладовања, као хуморни несклад између тежње да се смртник вине до вечности путем неороченог гладовања какво човеку није примерено и реалности у којој се уметност бескраја манифестује као натурализам тела. Кафкијански уметник тежи ритуалном патосу (стога он пости), али изневерава ритуални кључ, будући да уметност поста у конкретном случају не доноси никакву катарзу.

У свим херменеутичким поглављима Вук Петровић показује не само изузетно познавање Кафкиног стваралаштва, већ и способност за дубоко, истанчано и иновативно тумачење књижевности. Он инсистира на томе да је кафкијанска реалност оптерећена бременом надљудске норме, али је та норма нејасна и њена је супстанца неизвесна зато што је мотивисана хуморно: кафкијанску стварност можда одиста одређује највиша вредност, која остаје непозната услед људске слабости и слепила, али је надљудска норма можда и форма која је изнутра празна, те која се стога и не може спознати, но и даље одређује људску судбину будући да је човек слаб да спозна и призна лажност идеала.

Научни радови

У научном раду „Шарени одсјај Гетеовог *Фауста*“ кандидат најпре полемише с постструктуралистичком херменеутичком традицијом и њеним неповерењем у објективну истинитост уметничког света. Одбацујући интерпретативни релативизам као произвољну субјективност, Вук Петровић инсистира на категоријама текстуалне целине, тј. целовитости, и језичке фигуративности, тј. симболичности које тумача воде до објективног значења књижевног текста. Своја тврђења аутор разрађује кроз анализу Гетеовог *Фауста* као симболички заснованог комплекса који објективизује песникову веру у постојање метафизичког, надјезичког света по себи. Петровић прво теоријски доказује на основу самог текста да је *Фауст* симболички, а не било какав фигуративни поредак, а затим испитује начин на који се надјезички смисао језички

манифестује кроз драму. Пошто се чулно испољава као одраз апсолутног у свету емпиријске пролазности, тај смисао је у драми фундаментално естетизован, па се *Фауст* уобличава као текст који утврђује естетску истину.

У опсежном научном чланку „Скица историје поетских модуса“ чија ће измењена и проширена верзија, као што смо већ истакли, постати уводно, поетичко поглавље у монографији *Поетика хумора код Кафке*, Петровић дефинише кључне појмове науке о књижевности полазећи од разлике између поетских и прозних модуса у литератури. Аутор одваја поетско као уметничко од прозног као уметнички провизорног или неуметничког, а аргументацију заснива на објашњењу поетског као фигуралног, те прозног као миметичког. Књижевну уметност он разуме као креацију аутономног поетског света који почива на синтези форме са материјом. Задатак књижевне уметности није репродукција, већ трансформација емпиријске стварности, сходно чему њу генерише формативни процес фигуралног преображавања и преобличења пуне материје у формални поступак којим се креира нова, поетска и аутономна реалност. Доминантне поетске поступке он испитује скицирајући историју опште књижевности и одређује их као модусе. Поетски модуси проистичу из фигурације као спреге између материје и форме, и он издваја: патос, параболу, симбол, иронију, хумор и пародију. Сви поетски модуси фигуришу апсолутно значење тако што га на специфичан начин преламају кроз чулну материју текстуалних реалија. Врхунска уметност фигурише идеални смисао, па тако патос утемељује бесмртност као космичку норму смртничког постојања, параболу чулно изражава сакралну бескрајност, симбол естетизује апсолутне домене духовности, иронија изоштрава разлику између чулне и натчулне стварности, а хумор и пародија одражавају непремостиви јаз између оностраности и ононостраности. Насупрот поетским, прозне модусе аутор разуме као миметичко преношење материјалне реалности у текст, сходно чему овај не може или не претендује да утврди метафизички опсег значења, не почива на фигурацији и не представља високу уметност. Као прозни екстрем Петровић препознаје тип флорберовског натурализма, а као његов антипод – александријски интелектуализам. Ауторов циљ је да покаже како разлике у духовним амплитудама поетских и прозних светова проистичу из вредносних разлика у књижевним

поступцима. Како прозно и поетско не изједначава с прозом и поезијом, већ појмове изводи из уметничке природе поступака који изграђују текстуални свет, Петровић рад завршава коментарисањем Кафкиног дела као поетске хуморизације параболе: док библијска параболола изриче апсолутно поверење у спрегу људског с божанским, Кафка (за разлику од прозне миметичности) задржава апсолутност као духовну норму текста и параболу као сликовиту форму, али своју уметност заснива на хумору, који је дефинисан као фигурација човекове подземне реалности, односно духовног слепила за метафизичке координате света.

У тексту „Симболика светлости у роману *На Дрини ћуприја*“ расправља се о уобличењу епског света Андрићевог романа. Петровић разуме епско-историјску раван романа као фон који замрачује изузетност људског труда, преображавајући га у фатумски захтев за трагичком жртвом. Анализом се утврђује разлика између уништавајуће силе историје, која разара природни ток људског живота и претвара га у мрачну зачараност (пример је насилни и противприродни прекид видовданске светковине 1914. године), и квалитета људског доживљаја који је мотивисан као светло у историји зла (пример је Алихоцин животни однос према мосту). У овом раду аутор примењује своје теоријске поставке из претходно наведеног текста, па роман *На Дрини ћуприја* интерпретира као поетски свет који је фигурисан на модернистички начин. Циљ истраживања је објашњење фигуралног квалитета модернистичке неподударности између сировости садржине и лепоте поступка. Прати се фигурално укрштање нивоа натуралистичке стварности историје и вишеградске хронике с духовним смислом вишеградског моста, који представља симболичку манифестацију највише хумане вредности и лепоте смисла, на основу које роман задобија форму натуралистичко-симболичке синтезе. Пошто прати логику уметничког контакта између реалистичких и симболичких нивоа текста, он нарочиту пажњу поклања секвенцама које су двоструко фигурисане, односно мотивисане и прозно и поетски (нпр. градња моста и Радисављевог лик). У том светлу је истакнута и семантичка разлика између обичности практичног и реалистички омеђеног моста преко Рзава као функције и симболичке вредности моста преко Дрине која трансцендира спољашњу сврховитост. Петровић расправља о начину на који су митски, трагички и

патетични елементи присутни у тексту, те сагледава њихову саображеност модернистичком духу романа кроз иронију, која је и постигнута двоструким приказивањем кључних тачака историје и људских граничних ситуација.

У свом кратком излагању у оквиру сегмента „**Округли сто**“, који је објављен у истом зборнику (*Andrićeva Sunčana strana*) у ком и рад о роману *На Дрини ћуприја*, Петровић објашњава своју интенцију при тумачењу низа Андрићевих дела. Ауторов циљ је да укаже на симболички квалитет и метафизичке значењске капацитете Андрићеве уметности. Управо је поетска фигурација највиших значењских домета тај поступак који Андрића чини припадником традиције европског модернизма, за који је, као и за Андрића, карактеристично одвајање од миметичке репродукције стварности, те тежња да се фигурално уобличи натчулни аспекти људског постојања.

У чланку „**Подземни хумор Гогољевих *Мртвих душа***“ аутор на примеру Гогољевог дела херменеутички развија своје темељно поетичко схватање књижевног хумора, које ће потом целовито применити у монографији о хумору у Кафкином делу. Петровић разуме хумор као естетски принцип особеног фигуралног укрштања форме и садржине. Симболичка фигурација естетски посредује идеал, а хумор осликава људску оностраност као хтонску удаљеност људског духа од смисла. *Мртве душе* укрштају хуморескност основног плана текста са симболичким усмерењем ка мистичком и сотериолошком финалу. Петровић тумачи номинално прозни текст као поетски поредак и за аналитичко упориште узима форму, коју не сагледава као форму романа, већ као форму поеме, која Гогољу допушта да начини фигурални скок од прозаичности предњег плана ка поетичности комедије спасења према аналогiji с Дантеовом трилогијом.

Рад „**Смисаодавна форма поетског оквира у *Проклетој авлији***“ бави се поетским вредностима форме као извора значења у *Проклетој авлији*. Конкретније, аутор испитује смисаодавну форму оквира и спрегу оквира са средишњом причом као начин на који се гради поетска целина. Она семантички исходи из сложеног укрштања две равни приче, чије су окоснице Ђамилова пропаст и фра-Петрова смрт. Аналитичко полазиште је симболички смисао зиме која је приказана кроз оквирну причу: зима зауставља редовни ток живота, а такође заокружује

приповедање о изузетном животу који се завршава страдањем. Потом се интерпретира веза између Тамила и Карађоза као симболички и митски сплет појединаца који својом својствима прекорачују редовност људског живота, према аналогiji с оквирном симболиком зиме. Аутор зиму разуме као метафизичку оскудност, с обзиром на коју је људска реалност одређена одсуством финалног смисла постојања. У Андрићевом модернистичком свету више нема објективног метафизичког упоришта, али је трајна вредност хуманог постојања ипак очувана трансценденталном суштином *Проклете авлије* кроз Андрићево наглашавање приповедања и приповедне речи као начина да се зло и апсурд света, оличени кроз цариградску тамницу, Карађоза и Тамилев удес, ипак савладају и унеколико уреде лепотом уметничког облика.

У истом зборнику (*Kriopoetika Iva Andrića i ruskih nobelovaca*) као и рад о *Проклетој авлији* изашао је Петровићев приказ књиге *Границе реализма* Корнелија Кваса у преводу на енглески језик, под насловом: **„Приказана стварност у реалистичкој књижевности“**. Аутор настоји да испрати дубину Квасовог историјског захвата на пољу књижевне теорије, као и ширину на равни књижевности европског реализма. Петровић води рачуна о дијахронијско-синхронијском пресеку у Квасовој анализи, те нарочито коментарише везу између Квасових филозофско-поетичких полазишта (од Платона до постструктуралистичких аутора попут Фукоа) и његових херменеутичких експликација које су и са своје стране посвећене односу између формалног поступка и духовног материјала анализираних уметничких текста. Показује се како, на основу разноврсних поетичко-херменеутичких концепција, Квас интерпретира различите реалистичке моделе у светској и српској књижевности.

У тексту **„Политика чехословачке авангардне поезије“** анализира се студија Александра Илића *Кавез и славуј: уметничка авангарда и идеологија марксизма-лењинизма*, а пажња се поклања сложености и ширини Илићевог научног поступка и аналитичког захвата. Петровић разуме Илићев херменеутички метод као пресек идеолошког и поетског критеријума, које обједињава доследна и специфична етика ауторовог става према анализираним појавама и људима. Кандидат прати Илићево тумачење чешке авангарде у светлу начина на који аутор

критички приступа политичкој и интелектуалној историји 20. века која саодређује и чешку авангардну поезију.

У научном раду „Поетски језик и смисао у *Мосту на Жени*“ Петровић анализира поетски квалитет Андрићевог поступка фигурације. У раду се посебно застаје на дикцији и поетској вредности речи употребљених у *Мосту на Жени*, с обзиром на шта се интерпретира романтично и трансцендентално тежиште приче посвећене уметничкој креацији. Кандидат показује како је основна фабула ограничена историјском емпиријом, али је уметнички и смисаоно уоквирена идеалистичком вредношћу људског стварања. Пошто је човекова идеална делатност условљена рђавим приликама у реалности, онда очување идеала на равни текста обезбеђује приповедач, који причу мотивише као реализацију уметничког подстицаја. Ауторов приступ је формалистички и заинтересован за начин на који форма генерише значење и садржину претвара у поетски смисао, па се тако инсистира на трансценденталном квалитету експресије у *Мосту на Жени*, чиме се омогућава мотивација пуке садржине о материјалној предметности моста као књижевни запис о настанку уметничке творевине.

Рад „Семиотички хаос света у Хандкеовом *Голмановом страху од пенала*“ посвећен је начину на који Хандке остварује човекову двоструку притиснутост – предметима и речима. Петровић се усредсређује на случај протагонисте *Голмановог страха од пенала* Јозефа Блоха, који је у причи једини субјективизовани лик, његов је фокус доминантан, али такође и проблематичан зато што спољашњи свет осећа као притисак и губи комуникацију с њим. Аутор објашњава да то Блохово осећање потиче од његовог доживљаја живота и света као хаоса, а под хаосом подразумева немогућност да се утврди смислена аналогија између појаве, која се прима као случајност, и речи, која је окоштала у конвенционалности и која се не може мотивисано повезати с појавом. Хандкеовски свет тумачи се као зачараност која исходи из губљења семиотичке релације између речи као означитеља и предмета као ознаке. Прича је сама по себи апсурдна, будући да у свом средишту има наизглед немотивисано убиство. Хандке фабулу, према становишту Петровића, мотивише самим Блоховим поривом да пронађе или обнови мотивисану спрегу језика са предметном реалношћу. Пратећи немачки

оригинал, аутор полази од лајтмотива алузије и вица као знакова који роман преусмеравају с фабуларне ка трансценденталној доминанти. У питању су знакови интрапоетске самосвести текста које за тежиште *Голмановог страха од пенала* постављају саму форму и квалитет уметничког израза. Блохову повест аутор разуме као развојну путању, од полазне избеумљености пред немотивисаним налозима друштва, с којима се не осећа органска спрега, до финалне Блохове способности да самостално створи везе на основу прописаних образаца, али тад је реч о везама које су мотивисане човековим слободним преобликовањем датих формула. На крају приче Блох више не види свет као семиотичку загонетку, већ се претвара у тумача, који постепено уређује своју позицију у свету и повезује се с њим, премда Блохова судбина и даље остаје неизвесна.

Рад „**(Не)земаљски смисао лека код Кафке („Сеоски лекар“)**“ испитује значења средишњих мотива лекарства и „неземаљских коња“ у Кафкиној причи „Сеоски лекар“. Петровићева анализа полази од тезе да је поставка Кафкине приче експресионистичка, што се огледа у приповедању у првом лицу које изражава визију света као неразумљивост услед које је субјект дезоријентисан. Аутор показује како Кафка полазну експресионистичку субјективност усложњава симболичким системом веза између наведених средишњих мотива, а те везе назначавачу метафизичко утемељење света. Стрепња као доминантно осећање кафкијанског лекара не потиче од пуке егзистенцијалне угрожености, већ се тиче есенцијалних питања и закона постојања. Кафка симболички фигурише категорију лекарства као метафизичку, јер је лек који је човеку потребан духовног порекла, а позив лекару не тиче се стања тела које треба излечити, него душе којој је потребно спасење. Петровић повезује поступак у причи „Сеоски лекар“ с Кафкиним романима, који параболички фигуришу човекову кошмарну ситуацију као универзални закон о релацији између хуманог и трансцендентног домена, из ког је искључена психолошка мотивација и реалистичка вероватност. Сама прича „Сеоски лекар“ спаја субјективно-психолошки и универзално-параболички мотивацијски ниво, што ствара интерпретативну неизвесност по питању порекла фантастичног догађања.

МИШЉЕЊЕ О ИСПУЊЕНОСТИ УСЛОВА ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА КАНДИДАТА ДР ВУКА ПЕТРОВИЋА

Др Вук Петровић поседује искуство од једанаест година рада са студентима и у студентским анкетама његов педагошки рад оцењен је са оценом 4.86. Шест пута је био члан комисија за одбрану рада на мастер студијама и два пута члан комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације. У периоду од избора у претходно звање објавио је научну монографију *Поетика хумора код Кафке* у два тома из научне области за коју се бира (редни број 1 у Библиографији кандидата, категорија М42). Објавио је четири рада из категорије М20 (редни бројеви 2, 3, 6, 12), четири рада из категорије М33 (редни бројеви 4, 7, 8, 10) и један рад из категорије М63 (редни број 11).

Учествује у међународном научном пројекту „Andrić-Initiative: Иво Андрић у европском контексту“ (2007–), Karl-Franzens Universität Graz. У оквиру пројекта кандидат је учествовао на три међународна научна скупа. Уредио је тематску целину „Александар Илић“ у Зборнику радова *Теорија и интерпретација*. Рецензент је стручне монографије *Актуелна читања Кафкиног дела* Катарине Пантовић и радова у научним часописима и зборницима. Кандидат је показао активност у популаризацији науке (учешће на трибини, округлом столу, ТВ емисији, представљању књига). Учествовао је на научном скупу – округлом столу у организацији САНУ: *Преводи поезије Васка Поне у светској књижевности*, 2022. Остварио је сарадњу са другим високошколским установама (Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу).

Остварени научни резултати др Вука Петровића након избора у звање доцента, његов педагошки и наставни допринос, допринос академској и широј заједници, као и његова сарадња са другим високошколским, научно-истраживачким установама у потпуности одговарају прописаним критеријима за избор у звање ванредног професора.

**ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ ЗА ИЗБОР
КАНДИДАТА У ЗВАЊЕ ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА**

Увидом у приложену документацију констатујемо да кандидат др Вук Петровић у потпуности испуњава услове за избор у звање ванредног професора. На основу **изузетних резултата** досадашњег научно-истраживачког и педагошког рада, као и стручног рада унутар и изван Филолошког факултета Универзитета у Београду, **Комисија декану и Изборном већу Филолошког факултета предлаже да се др Вук Петровић изабере на радно место ванредног професора за ужу научну област Општа књижевност, предмет Историја опште књижевности 5, на Филолошком факултету Универзитета у Београду.**

Београд, 5. 9. 2023.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. др Корнелије Квас, редовни професор
Филолошког факултета Универзитета у Београду,
председник Комисије

2. др Јелена Пилиповић, редовна професорка
Филолошког факултета Универзитета у Београду

3. др Владимир Гвозден, редовни професор
Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду